

УДК 338.246

Левицька С.А.

аспірант

Херсонського державного університету

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто трактування вітчизняними та зарубіжними науковцями змісту поняття «економічна безпека підприємства». Визначено основні функціональні цілі економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: економічна безпека підприємств.

Левицкая С.А. ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПОНЯТИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье рассмотрены трактовки отечественными и зарубежными учеными содержания понятия «экономическая безопасность предприятия». Определены основные функциональные цели экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова: экономическая безопасность предприятий.

Levitskaya S.A. THEORETICAL ANALYSIS OF THE CONCEPT OF ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES

The article deals with the interpretation of domestic and foreign scientists of the notion of «economic security of an enterprise». Identifies the main functional goals of economic security.

Keywords: economic security of enterprise.

Постановка проблеми. У сучасних умовах нестабільності ринку успішний розвиток та функціонування будь-якого суб'єкта господарювання в значній мірі залежить від економічної безпеки підприємства. За умов повної економічної самостійності, суб'єкти підприємницької діяльності самостійно визначають свою економічну політику, організовують виробничий процес і збут продукції та несуть повну відповідальність за результати своєї господарської діяльності. Усе це значною мірою вимагає від керівництва підприємств вживання комплексних заходів, спрямованих на забезпечення економічної безпеки власного бізнесу та створення на підприємстві комплексної системи економічної безпеки. Завдяки оцінці рівня економічної безпеки підприємства можна проаналізувати ефективність діяльності організації, виявити її проблемні ділянки та попередити можливі загрози для бізнесу, що можуть виникнути у майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Першими науковцями, що займалися дослідженням економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності, стали: Г. Андрощук, О. Барановський, В. Геєць, А. Захаров, М. Кизим, Т. Клебанова, О. Кириченко, С. Лаптев, В. Мунтіян, Є. Олейніков, В. Ортинський, П. Пригунов, В. Сідак, І. Шульга. Також визначенням суті поняття «економічна безпека підприємства» займалися такі науковці, як О. Ареф'єва, В. Бегма, З. Борисенко, І. Бінько, О. Власюк, Б. Грієр, М. Денисенко, М. Ермошенко, М. Камлик, Г. Низенко, С. Ніколаюк, В. Пономаренко, В. Шликов, В. Ярочкін та інші.

Мета статті. Розкрити суть поняття «економічна безпека підприємства» та визначити основні функціональні цілі економічної безпеки підприємства.

Вклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку економіки України посилюється дестабілізація в усіх її сферах. Однією з важливих передумов розвитку підприємства є його економічна безпека. Стабільне функціонування та зростання економічного потенціалу будь-якого підприємства залежить від економічної безпеки. Практика і наукові дослідження свідчать, що організація сучасної підприємницької діяльності потребує доопрацювання і створення системи економічної безпеки, яка б урахувала ті негативи, що може спричинити кожна сторона або економічна дія щодо підприємства. Серед вітчизняних і зарубіжних учених-економістів немає єдиного визначення терміну

«економічна безпека». Водночас, принципових розходжень у підходах до трактування змісту цієї економічної категорії немає.

Словосполучення «економічна безпека» стало вживаним у роки Великої депресії. У 1934 р. за указом президента США Ф. Рузвельта був створений Федеральний комітет з економічної безпеки та Консультативна рада при ньому. Однак це не означало виділення «економічної безпеки» в особливу категорію. Створений Ф. Рузвельтом комітет займався «економічною безпекою» окремих осіб (individuals), насамперед, боротьбою з безробіттям. Невипадково головою комітету став міністр праці. Слід сказати, що поняття «economic security» в англійській мові країнах досі використовується переважно в цьому первісному значенні – як захищеність приватних осіб і домогосподарств від різкого погіршення фінансового становища [13, с. 77].

А на думку М. Камлика, економічна безпека підприємства – це такий стан розвитку суб'єкта господарювання, який характеризується стабільністю економічного та фінансового розвитку, ефективністю нейтралізації негативних факторів і протидії їх впливу на всіх стадіях його діяльності [7, с. 9]. С. Ніколаюк, Д. Никифорчук економічну безпеку підприємства визначають як стан юридичних, виробничих відносин і організаційних зв'язків, матеріальних та інтелектуальних ресурсів, щодо яких гарантується стабільність функціонування, комерційний успіх, прогресивний науковотехнічний і соціальний розвиток [12, с. 15]. На думку В. Шликова, економічна безпека підприємства – стан захищеності життєво важливих інтересів підприємства від реальних та потенційних джерел небезпеки або економічних загроз [14, с. 138]. Н. Капустін визначає економічну безпеку підприємства як сукупність чинників, які забезпечують незалежність, стійкість, здатність до прогресу в умовах дестабілізуючих факторів [8].

О. Грунін визначає економічну безпеку підприємства як «такий стан господарюючого суб'єкта, в якому він при найефективнішому використанні корпоративних ресурсів досягає запобігання послаблення або захисту від існуючих небезпек та загроз або передбачених обставин і, в основному, забезпечує досягнення цілей бізнесу в умовах конкуренції та господарчого ризику» [3, с. 12]. Л. Бендіков під економічною безпекою підприємства має на увазі «захищеність

його науково-технічного, технологічного, виробничого та кадрового потенціалу від прямих та непрямих економічних загроз, що пов'язані з неефективною промисловою політикою держави або формуванням несприятливого зовнішнього середовища та здатність підприємства до відтворення» [1, с. 15].

Загалом економічна безпека підприємства передбачає: високу фінансову ефективність, незалежність і стійкість роботи підприємства; розвиненість і конкурентоспроможність технологічної бази підприємства; високий рівень організації менеджменту підприємства; твердий кадровий відбір; забезпечення відповідності екологічним стандартам; дієвий механізм правового регулювання всіх напрямків діяльності підприємства; забезпечення інформаційної безпеки роботи підприємства; гарантії безпеки працівників підприємства, а також збереження їх майна та професійних інтересів [4, с. 233].

В. Забродський трактує економічну безпеку як «кількісну і якісну характеристику властивостей фірми, що відбиває здатність «самовиживання» і розвитку в умовах виникнення зовнішньої і внутрішньої економічної загрози». Відповідно до позиції В. Забродського, економічна безпека фірми визначається сукупністю факторів, що відбивають незалежність, стійкість, можливості зростання, забезпечення економічних інтересів та ін. [6, с. 35]. А. Могильний вважає, що поняття економічної безпеки підприємства полягає в «забезпеченні стану життєдіяльності, при якому реалізуються його основні інтереси, воно захищено від внутрішніх та зовнішніх загроз і дестабілізуючих чинників» [11, с. 9].

Так, Д. Ковальов й Т. Сухорукова визначають економічну безпеку підприємства як «захищеність його діяльності від негативних впливів зовнішнього середовища, а також як здатність до швидкого подолання загроз або пристосування до умов існування, що не відображаються негативно на його діяльності» [10, с. 48]. О. Кириченко та В. Сідак підкреслюють універсальність категорії економічної безпеки як стану захищеності для всіх рівнів, починаючи з держави і закінчуючи кожним її громадянином [9].

Т. Гладченко визначає економічну безпеку підприємства як захищеність життєво важливих інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз, організація якої здійснюється адміністрацією й колективом підприємства шляхом реалізації системи заходів правового, економічного, організаційного, інженерно-технічного й соціально-психологічного характеру. При цьому, по-перше, стан захищеності має динамічний характер; по-друге, загроза, що виходить зсередини підприємства, не менш небезпечна, ніж ззовні, і по-третє, система економічної безпеки підприємства повинна взаємодіяти на правовій основі з державною системою забезпечення економічної безпеки [2].

Виявлення, запобігання небезпек і загроз, використання корпоративних ресурсів у непередбаченій ситуації для недопущення непоправного збитку, прийняття ризикових рішень, боротьба з конкурентами і т.д. – це шлях створення умов для досягнення стратегічних цілей підприємницької діяльності, забезпечення стійкого інтенсивного розвитку підприємства, його економічної незалежності [5, с. 19–20]. В цьому і характеризується економічна безпека підприємства.

Висновки. Таким чином, проаналізувавши різні трактування поняття «економічна безпека підприємств», можна зробити висновок, що економічна

безпека підприємства – це комплексна характеристика, під якою розуміють рівень захищеності всіх видів потенціалу (науково-технічного, технологічного, виробничого, кадрового) підприємства від внутрішніх та зовнішніх загроз, що забезпечує стабільний розвиток та ефективне функціонування підприємства. І основними функціональними цілями економічної безпеки підприємства є: забезпечення фінансової стійкості та незалежності підприємства; досягнення високої конкурентоспроможності технічного потенціалу; досягнення високої ефективності менеджменту, оптимальної та ефективної організаційної структури управління підприємством; досягнення високого рівня кваліфікації персоналу та його інтелектуального потенціалу; якісна правова захищеність діяльності підприємства; забезпечення захисту інформації, комерційної таємниці фірми; ефективна організація безпеки персоналу підприємства, його капіталу та майна, а також комерційних інтересів; мінімізація руйнівного впливу діяльності підприємства на стан навколишнього середовища. Отже, як ми бачимо, забезпечення економічної безпеки є однією з головних складових успішного ведення підприємницької діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бендиков М.А. Экономическая безопасность промышленного предприятия в условиях кризисного развития / М.А. Бендиков // «Менеджмент в России и за рубежом». – М.: Дело и Сервис, 2000. – № 2. – С. 17–32.
2. Гладченко Т.Н. Индикаторы экономической безопасности предпринимательской деятельности / Т.Н. Гладченко. – Донецк: ДОНГАУ «Менеджер», 2000. – №12. – С. 111–114.
3. Грунин О.А. Экономическая безопасность организации / О.А. Грунин, С.О. Грунин. – СПб. и др. : Питер, 2002. – 160 с.
4. Экономика и организация безопасности хозяйствующих субъектов : [учебник] / [В.С. Гусев, Б.И. Кузин, М.Д. Медников та ін.]. – СПб.: ИД «Очарованный странник», 2001. – 256 с.
5. Донець Л.І. Економічна безпека підприємства : [навч. посіб.] / Донець Л.І., Ващенко Н.В. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
6. Забродський В.А. Современные методы организации и управления промышленным производством / [В.А. Забродський, Н.А. Кизим, Л.И. Янов]. – Харьков : АО «Бизнес-Информ», 1997. – 64 с.
7. Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект : [навч. посіб.] / М.І. Камлик. – К. : Атіка, 2005. – 432 с.
8. Капустин Н.П. Экономическая безопасность отрасли и фирмы / Н.П. Капустин // Бизнес Информ. – 1999. – № 11–12. – С. 45–47.
9. Кириченко О.А. Проблемы управления экономической безопасностью субъектов господарювання : [монографія] / О.А. Кириченко, В.С. Сідак та ін. – К. : Університет економіки та права «КРОК», 2008. – 403 с.
10. Ковалев Д.С. Экономическая безопасность предприятия / Д.С. Ковалев, Т.Н. Сухорукова // Экономика Украины. – 1998. – № 10. – С. 48–52.
11. Могильний А.И. Основы безопасности бизнеса / [А.И. Могильный, В.Н. Бесчастный, Ю.О. Винокуров]. – Донецк: Регион, 2000. – 130 с.
12. Ніколаюк С.І. Безпека суб'єктів підприємницької діяльності : курс лекцій / С.І. Ніколаюк, Д.Й. Никифорчук. – К. : КНТ, 2005. – 320 с.
13. Фомин А.М. Мировой бизнес и политическая власть / А.М. Фомин // Экономическая безопасность государства. – 2010. – Т.8. – № 3(24). – С. 71–79.
14. Шлыков В.В. Комплексное обеспечение экономической безопасности предприятия / В.В. Шлыков. – Рязань : Алетей, 1999. – 145 с.